

UNGE MENNESKER SKAL LÆRE AT TRO PÅ KÆRLIGHEDEN

Interview med Tilde Harkamp om 'Smuk' af Cecilie Rosdahl

Hvordan kom du på idéen?

Det startede med, at jeg sad og snakkede med produceren. Hun ville gerne have, at vi skulle lave en ungdomsfilm, og jeg var sådan lidt ... hmm. Jeg havde på det tidspunkt lige lavet 'Jagtsæson' og var på vej mod noget voksent, så jeg vidste ikke, om det nu også var klogt. Nogle gange har man det jo med at blive sat i kasser. Men jeg havde læst en bog om puttemiddage af en ung pige, som havde været udsat for overgreb. Jeg havde i nogle år gået og undret mig over hele det der puttemiddagsritual – og over, hvorfor unge moderne kvinder deltager i det. Jeg sagde til produceren, at hvis vi skulle lave en ungdomsfilm, skulle den handle om puttemiddage. Da vi blev enige om det, spurgte produceren manuskriptforfatteren Line Mørkeby, om hun kunne være interesseret.

Research

Line fik ret frie tøjler, og vi begyndte hurtigt at researche. Vi lavede interviews med en del unge mennesker; jeg tror, vi havde 100 igennem i alt. De fortalte om deres oplevelser med puttemiddage, og hurtigt går det op for os, at vi ser på det med nogle meget voksne øjne og et forudindtaget syn på det som noget dårligt. Det er slet ikke sådan, de selv beskriver det. Der er selvfølgelig nogle, der har haft dårlige oplevelser, men hovedparten beskriver det som en skidesjov aften. Vi måtte revurdere vores indstilling til det og sige, ”nå okay, der er godt nok nogle blandede bolsjer her”. Det er ikke *kun* en fortælling om overgreb. Dertil fortalte de, at drengene også bliver udstillet og fx skal smide tøj. Vi gik ind i det med en overbevisning om, at det er pigerne, der bliver misbrugt af drengene. Den måtte vi skyde til hjørne, for sådan ser de ikke selv på det. I deres øjne er det en leg, som pigerne deltager i på lige fod med drengene. De unge kom fra store dele af Sjælland, så det var ikke bare et Nordkystfænomen – men det kaldes noget forskelligt på de enkelte gymnasier, fx suttefest.

Overgangsritual

Puttefesten er et overgangsritual fra barn til voksen eller fra folkeskole til gymnasium. Vi talte med Røde Kors' børneafdeling, som fortalte, at det er et klassisk overgangsritual, der også ses i gamle kulturer. En forsker forklarede, at det svarer til overgangsritualerne i stammesamfund, hvori der også er grænseoverskridende handlinger. Disse handlinger er ofte forbundet med vand – og i vores kultur er det så alkohol. I mange kulturers overgangsritualer skal man bade i en flod, og man får skrevet på kroppen – lidt ligesom når unge skriver på hinandens kroppe til puttefesterne i Dyrehaven. Så der er mange fællesnævner med overgangsritualer i andre kulturer. Dét, syntes vi, var spændende, og det gav en forståelse af, at de unge jo faktisk er i gang med et overgangsritual. Det må skyldes, at vi ikke ellers har et sådan ritual i vores kultur. Konfirmationen er jo så pæn;

det er ikke der, du kommer ud over dine grænser og kommer af med dit gamle jeg. Vi begyndte at se på puttemiddage med de briller på, og med tanke på de unges mange historier syntes vi ikke længere, at vi kunne stå inde for at fortælle en historie om puttemiddage som noget forfærdeligt. Vi var nødt til at vise, at der er forskellige syn på det, alt efter hvem man er. Nogle synes, at det er godt, og nogle synes, at det er dårligt. For nogle bliver det grænseoverskridende, og for andre bliver det ikke. Den debat ville vi gerne have i gang.

Grænser

Det er i virkeligheden en historie om at sætte grænser. Historien handler om, hvordan man sætter grænser som ung, når man er i gang med at finde ud af, hvem man er, mens man samtidig gerne vil begæres og være en del af fællesskabet. Vi prøver at rejse mange problematikker, og man skulle gerne kunne genkende sig selv i flere af dem.

Ikke ét svar

Noget af det, som filmen er blevet kritiseret for, er, at den vil for meget?

Det er helt med vilje, at filmen ikke bare kommer med ét svar. Det ville være for simpelt. Det ville også være for forældremoralsk, hvilket vi ikke har ønsket at være. Vi vil ikke være sådan en forælder, der taler ned til de unge. Vi har ønsket at lave en fortælling, som er i øjenhøjde med de unge og er set fra deres perspektiv, ikke vores.

Derfor bruger Frida heller ikke forældrene? De er sådan lidt statister ude i kulissen.

Ja, de er mere baggrundsfigurer.

Moral versus kunst

Når man læser om, hvad det har af konsekvenser for deling af billeder, kan man undre sig over, at det ikke får nogen konsekvenser, at billedet af Frida deles. Hvorfor bliver det ikke politianmeldt? Eller gør det?

Der har vi jo været flinkere, end virkeligheden er. Vi overvejede, om vi skulle gå den vej, at det blev et overgreb, og at historien pludselig ville ændre sig til en overgrebshistorie. Men vi blev enige om, at det egentlig ikke var det, vi ville fortælle. Vi var ikke i gang med at fortælle om overgreb. For det første skulle overgrebet i så fald ligge meget tidligt i fortællingen. Vi diskuterede det meget, men vi blev enige om, at vi med filmen ville diskutere en festkultur og dens ritualer, ungdomskultur, drukkultur og at sætte grænser for sig selv. Vi diskuterer ikke overgreb, for så havde det været en anden fortælling.

Filmens modtagere

Vi valgte at bruge ordet ”puttefest”, fordi det har fyldt meget i pressen. Der er alle mulige ord for de fester, men ritualerne er meget ens. Vi valgte dét ord, fordi det giver genklang meget bredt. Alle har en nysgerrighed på det. Vi forsøger selvfølgelig også at få folk i

biffen, så der skal være noget genkendeligt, der får folk til at tænke ”gud, dét vil jeg gerne vide mere om”.

Titlen

Det er noget med, at filmen først havde en anden titel?

Ja, den hed oprindeligt ’Fuckgirl’.

Hvorfor ændrede I den?

Det var ren markedsføring. Hvis man slår ’Fuckgirl’ op på nettet, kommer man ind på pornosider, og det var vi ikke interesserede i. Det ville vi ikke udsætte børn og unge for.

Nogle gange er man nødt til at stå alene

Frida siger til sidst, ”Jeg står heroppe alene”. Det er en ret stærk scene.

Frida vil jo i virkeligheden bare gerne accepteres, men prisen er for høj, og nogle gange er man nødt til at stå alene, hvis man ikke skal miste sig selv. Det er det, hun skal lære, og som hun har brug for at lære – at hun er god nok, som hun er.

Musikken

Har du selv valgt sangene?

Mikkel Malta har lavet musikken. Jeg ville gerne have noget, der var melodisk og ikke for elektronisk. Musikken skulle understøtte følelserne, og det måtte gerne være storladent filmusik – jeg er ikke bange for at gå ”all the American way”, hvis man kan sige det sådan. Nogle synes, at slutscenen er for meget, og det er helt med vilje. Derudover er der selvfølgelig alle numrene. De er valgt ud fra en økonomisk ramme, for der var ikke råd til at købe de største popnumre. Så der måtte jeg vælge nogle numre, der både rammer tiden og passer til økonomien.

Er det en sang, der betyder særligt meget for dig?

Vi sad og lyttede til korsange, og jeg syntes, den spejlede, hvor hun var henne. Den illustrerede meget godt hendes rejse.

Den har både det melankolske og håbet?

Ja, og at man på en eller anden måde får lov at komme igen, selvom man ligger ned. Det, jeg ville med den scene, var, at man skulle tro, at hun havde skiftet gymnasium, når scenen åbnede op. At man, når koret synger, faktisk tror, at hun er på det nye gymnasium og er i

gang med en ny start – og så bliver det en overraskelse, selvom den ikke kan holde så længe, da man genkender location.

Åben slutning?

Det er en åben slutning. Nogle vil tænke, at hun bliver på gymnasiet, mens andre vil tænke, at hun skifter. Får de hinanden? Ja. De får hinanden, for han indrømmer, at han har taget fejl. Det var tanken, og det har været vigtigt for mig, at de unge mennesker får noget at tro på. Det er en hård verden, og de skal tro på kærligheden – og det synes jeg faktisk ikke, at denne generation er ret god til. Man skal tidsnok finde ud af, at det er hårdt, at den evige kærlighed ser anderledes ud, og at der kommer nogle hak i tuden. Men jeg synes, at vi har at gøre med en generation, der ikke tør binde sig og helst ikke vil være kærester. Dét er trist. For hvis man ikke tror på kærligheden, hvad søren er der så at tro på?

Derfor er det også mere en kærlighedsfilm end en overgrebsfilm?

Ja, det er i bund og grund en kærlighedsfilm.

Jeg læste et sted, at den ikke kun er for unge?

Ambitionen var at lave en film, som alle aldersgrupper kunne blive forført af. Alle skulle gerne se filmen og tænke tilbage på deres første kærlighed – hvor fantastisk, oplivende og stærk den første kærlighed er, når der endnu ikke er nogen men'er med i bagagen.

Elskovsscenen

Derfor er skovscenen også eventyrlig, drømmende og smuk modsat scenen i madrasrummet. Den viser også, hvad kærlighed er?

Det håber jeg, for det var det, jeg ville med den. Der var faktisk en del, der ville have mig til at klippe den ud, fordi de syntes, at den faldt uden for universet og var *for* eventyrlig.

Jeg synes, det er en vigtig scene. Ren og poetisk og smuk. Det er netop den kernescene, der viser, at det er en kærlighedsfilm. Og så viser den, hvem Emil egentlig er.

Ja, Emil er en ordentlig fyr.

Lige præcis dét kan fyre måske også lære noget af, fordi mange ser porno og tror, at sådan er det?

Derfor er det med vilje, at jeg har lavet kærlighedsscenen så fin og poetisk, mens den anden er så rå og ”lige på”-agtig. De skulle stå som kontraster til hinanden.

Derfor skal den også være der.

Det er min absolutte favoritscene i hele filmen. Elskovsscenen ude i skoven er min favoritscene sammen med slutscenen. Fordi hun står op for sig selv, og fordi den bygger rigtig godt op. Der er noget dramaturgisk i den, som fungerer rigtig godt, og som vi ikke gør så meget i dansk film, fordi det er "for amerikansk". Det er et håndværk, som amerikanerne er rigtig gode til, og som jeg ikke synes, man skal rynke på næsen af – for det virker.

Casting

Havde du Sylvester og Andrea i hovedet, da du startede med at caste?

Nej, jeg havde ikke nogen i hovedet. Vi startede med at caste den rigtige alder, altså 16-årige, men det gik slet ikke. De var for meget børn, og det var for grænseoverskridende. Så hev vi dem ind, der var lidt ældre og havde noget erfaring, og som derfor kunne hive spilleniveauet op.

Klassiker

Man kan ikke lade være med at tænke på alle de her gamle klassikere som 'Tro håb og kærlighed' og 'Zappa'. 'Smuk' kunne godt blive den nye i den række.

Da vi startede, inden vi overhovedet havde skrevet ét ord, sagde jeg, at hvis jeg skulle lave en ungdomsfilm, så skulle jeg lave en klassiker. Det har været ambitionen.

Har du gjort dig nogle valg i forhold til sproget og medierne? For de her tidsmarkører er jo noget, der nogle gange kan være blive forældet.

Jeg overvejede deres look meget. Hvor meget skulle de ligne nogle fra 2022? Jeg havde et ønske om at lave et mere klassisk look, så selvom den foregår i 2022 og er moderne, har jeg trukket vores kostumier væk fra det virkelig moderne.

Brigitte Bardot og James Dean som ikoner

Jeg havde James Dean og Brigitte Bardot i hovedet. Det var de billeder, skuespillerne fik. Du skal lave en James Dean anno 2022, og du skal lave en Brigitte Bardot anno 2022, for de skulle være nogle ikoniske modeller, der ikke går af mode.

Emil

Man kigger altid på en spiller og overvejer, hvad man naturligt kan bringe frem i den persons look. Jeg kan jo ikke lave en, der slet ikke har de træk, om til James Dean. Spillerne er først og fremmest fundet ud fra deres talent, og så har vi skullet finde ud af, hvordan vi kunne gøre dem lækre og uimodståelige. Sylvester har en ansigtsform, der bare passer til sådan en James Dean-frisure.

Frida

Det samme kan man sige om Andrea. Hun har det der petit ansigt med meget høje kindben, som minder om Brigitte Bardot.

Mathias

Albert er meget høj og går ikke – som så mange andre unge mænd i dag – og løfter vægte. Derfor ville jeg bruge hans lange slanke skikkelse, gå med det androgyne og ikke være bange for at komme i kontakt med det feminine. Jeg havde Harry Styles som forbillede for ham.

Pelle

Pelle var sportsfyr, og han skulle være sporty. Sportsfyrer er sådan lidt mere firkantede i deres væremåde – selvom det selvfølgelig er en fordom. Maskuliniteten kan være hård, men her har Oliver, som spiller ham, blødt ham mere op, end det oprindeligt var tænkt.

Selma

Hvad med Selma, er der nogle forbilleder for hendes karakter?

Jeg havde ikke nogen decideret. Jo, vi havde faktisk Frida fra 'Skam', der er forelsket i William. Jeg har en eller anden naturlighedsfølelse for det komiske, og det er også derfor, at Selma er blevet sjov, for hun har noget komisk over sig.

På nogle punkter er hun mere interessant end Frida?

Ja, det er der mange, der synes.

På en måde udvikler hun sig mere end Frida?

Hun har en større udvikling. Er hun i virkeligheden hovedpersonen?

Hun vinder i hvert fald rigtig meget til sidst og bliver en del af moralen og det her gode venskab, for hun er jo faktisk ikke særlig sød.

Hun er en veninde, der virkelig fejler og er falsk, må man sige.

Nadja

Hun bliver nærmest en sort engel. Der er et meget stærkt billede, hvor hun går med læderjakken "Be my baby". Det er uhyggeligt.

Hun er, når piger er værst. Hun er i bund og grund skurken i fortællingen.

Men jeg synes også, at Selma og Mathias er både hjælpere og modstandere, hvor hun er mere ensopret?

Hun er den karakter, vi ikke har haft plads til at fylde mere ud.

Men det synes jeg alligevel, hun bliver, i og med at hun har det tab af moren.

Det forsøgte vi netop med, så hun ikke blev for endimensionel. Alle spillerne har været med til at sørge for, at karaktererne ikke står så stereotype som i manus. Det er det, skuespillere kan.

Askepot

Der er lidt Askepot over filmen. Frida låner morens sko. Dresscoden er stiletter. Gymnasiet er Rosenholm, som om det var Rosenborg eller et slot. Emil har roserne. Og så skal Frida op på slottet ad de mange trapper.

Dresscode og stiletter

Det er slet ikke med vilje, hvis der er referencer til Askepot. Måske ubevidst, men ikke bevidst. Det er simpelthen, fordi det er sådan, det er. Der *er* dresscodes til de her arrangementer. Det er taget direkte ud af research. Jeg ved ikke, om Line har tænkt noget med Rosenborg, men de blev bedt om at have rødt undertøj og hvide t-shirts på, som kunne blive gennemsigtige, når der blev sprøjtet noget på dem. De skulle også have små, sorte nederdele på. Det er taget 1:1.

Optagelse

Jeg har valgt, at det skulle være klassisk filmet. Vi skulle ikke gå ekstremt håndholdt. Der er nogle håndholdte scener, men det skyldes historien, hvor hun husker det hele, og det bliver blurry.

Men så er der lidt slowmotion? Det er lidt musikvideoagtigt, måske også med reference til 'Skam'?

Ja, slowmotion. Det er egentlig bare for at forstærke deres POV og det, de ser og oplever. Det er for at forstærke oplevelsen af "wow, her kommer de der 3. g'ere".

Er der noget i sproget, der er taget særlig højde for?

Vi er ikke gået *all in* på moderne slang, for det er bare ikke moderne om et par år. Vi har prøvet at holde os til rigsdansk. Det er helt med vilje, for ellers kan den ikke ses om 10 år. Så bliver den for komisk, og det ville være ærgerligt.

Det fylder heller ikke meget, hvad det er for sociale medier?

Det skyldes, at man hele tiden kommer ud i noget rod der. Vi er ikke eksperter; det er de unge, der er eksperter. Vi ville konstant bevæge os ud i noget, hvor de unge ikke ville kunne genkende sig selv, og det ville hyle dem ud af historien. Vi har stadig valgt at bruge det og sige, at der er noget, der hedder billeddeling. Det er en del af de unges virkelighed og noget, de må forholde sig til, da det nemt kan gå meget galt.

Man sidder lidt og venter på, at Nadja bliver anmeldt?

Det ved vi ikke. Den har jeg ladet ligge uden for filmen, for ellers starter der et retssalsdrama, og det var ikke den historie, jeg ville fortælle.

Hvis man skal være kærlig over for Nadja, så kan man på en måde godt forstå og tilgive Nadja, fordi hun lige har mistet sin mor og har en sorg.

Jeg tror jo på, at ingen mennesker gør ting for at være onde. Det er en grundtro, jeg har, og den skinner igennem. Det interesser mig ikke, at der er en skurk, der bare er ond – for *hvorfor* er en skurk ond? Hvorfor bevæger vi os ned ad den mørke vej og ikke den lyse? Hvorfor træffer vi forkerte beslutninger i livet?

Men samtidig kan man sige, at de slipper for let, og at undskyldningen fra Mathias er for vag?

Det kan man godt diskutere, men der er desværre ikke plads til det hele i en spillefilm. Var vi gået den vej, havde der ikke været plads til kærlighedshistorien. Det kunne vi have haft plads til, hvis det havde været en tv-serie. Men det var det ikke, og så må man vælge, og jeg valgte kærlighedshistorien.

Skoven som det ubevidste

Hvad betyder skoven?

Skoven er for mig Fridas underbevidsthed. Turene i skoven er et udtryk for hendes feminine underbevidsthed, hendes rejse ind i det mystiske. Når man er inde i skoven, er man inde i ukendt land. Det er det, skoven er for mig. Skov og vand, det er det ubevidste.

Er moralen kærlighed?

Ja, man må gerne tro på kærligheden. Det er klart, at vi så også viser en kærlighed, hvor Emil ikke er perfekt. Han begår nærmest utroskab. Men selvom Emil og kærligheden ikke er perfekt, så er den der, og så skal man nok slå til. Det er dét, jeg gerne vil sige med filmen. Det er ikke, fordi jeg går ind for utroskab, men når man kan mærke det der, som er så fint, unikt og ægte, så skal man ikke være bange for at sige ja. Så *skal* man sige ja.

Kirkegaard har et begreb, ”den ekstraordinære kærlighed”, der handler om, at kærligheden kan forsvare et moralsk brud, fordi det er meget større.

Jeg synes, at det er et paradoks, når man er i ung, at man næsten er mere moralsk, end når man er ældre. Det var jeg også selv, men som livet går, finder man jo ud af, at livet ikke er sort-hvidt; der er en masse grå nuancer. Det er klart, at noget af det, som unge mennesker gør, er, at de dømmer meget hårdt. Der er rigtigt og forkert, intet midtmellem. Heldigvis bliver man mere nuanceret med årene. Så her kan man debattere, om Emils handlinger er forkerte. Hvad skulle han have gjort? Hvis bare man kunne sige til de unge, at de skulle kigge bag problemstillingen i stedet for at være hurtige på aftrækkeren og

poste et billede og sige, at han er utro. Stop op og kig ind bag problemstillingen. Måske er de faktisk forelskede, og hvad skal de så gøre?

Man kunne også spørge til, om Nadja i virkeligheden er vild med ham, eller om det i virkeligheden er for at få status?

Hun er nok mere en besidder. Det er ikke rigtig kærlighed, hun vil bare ikke tabe.

Er der noget, du ville have lavet om?

Nej, jeg er faktisk meget glad for den og synes, at vi har truffet de rigtige valg. Men jeg har hele tiden diskuteret med mig selv. Grovheden af alt det, der foregår under alkoholpåvirkning og puttemiddage, er ikke så hardcore, som den kunne have været – Frida bliver fx ikke udsat for en voldtægt. Der har vi valgt en lidt lettere tilgang, for ellers ville vi have rejst en anden problematik, og så havde der ikke været plads til kærlighedsfortællingen.